

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Název projektu	Rozvoj vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě
Registrační číslo projektu	CZ.02.2.69/0.0./0.0/16_015/0002400

Dolování dat

Příprava dat

Jan Górecki

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Obsah přednášky

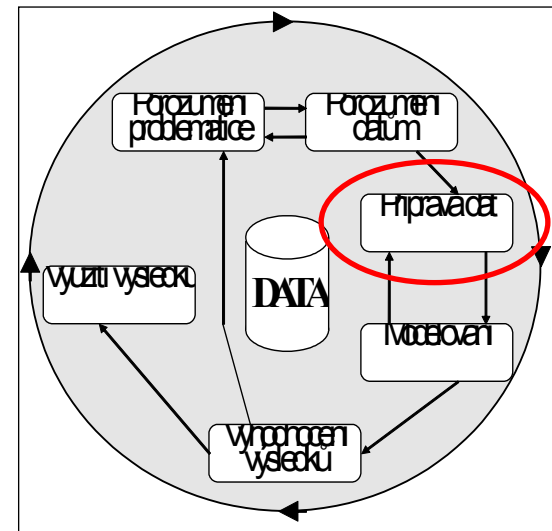
- Co to je příprava dat
- Příklady strukturovaných dat
- Odvozené atributy
- Příliš mnoho objektů
- Příliš mnoho atributů
- Numerické atributy
- Kategoriální atributy
- Chybějící hodnoty

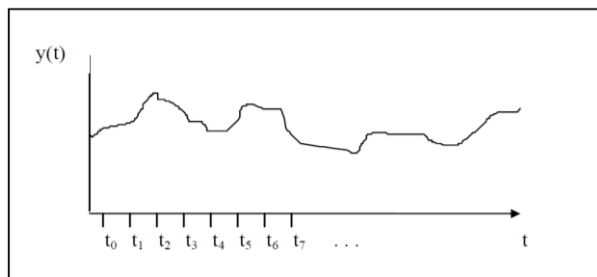
CRISP-DM

Cíl:

1. vybrat (nebo vytvořit) z dostupných dat ty údaje, které jsou relevantní pro zvolenou úlohu dobývání znalostí,
2. reprezentovat tyto údaje v podobě, která je vhodná pro zpracování zvoleným algoritmem.

- časová data (např. časové řady kurzů akcií)

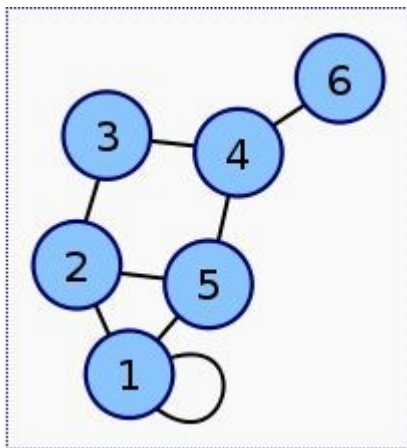

Původní časová řada

vstupy				výstup
$y(t_0)$	$y(t_1)$	$y(t_2)$	$y(t_3)$	$y(t_4)$
$y(t_1)$	$y(t_2)$	$y(t_3)$	$y(t_4)$	$y(t_5)$
$y(t_2)$	$y(t_3)$	$y(t_4)$	$y(t_5)$	$y(t_6)$
...				

Časová řada po transformaci

- grafy
 - graf reprezentován seznamem hran spojujících dva uzly (adjacency matrix - matice susednosti)

$$\begin{pmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \end{pmatrix}$$

- texty
 - text reprezentován seznamem slov v dokumentu (bag-of-words, vektorový model)

	I	love	dogs	hate	and	knitting	is	my	hobby	passion
Doc 1	1	1	1							
Doc 2	1		1	1	1	1				
Doc 3					1	1	1	2	1	1

	are	call	from	hello	home	how	me	money	now	tomorrow	win	you
0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1
1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	2	0
2	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0
3	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1

Odvozené atributy

- Z atributů přítomných v původních datech lze vytvářet odvozené atributy

- Plyne z doménových znalostí

Např.:

1) převod rodného čísla klienta na věk a pohlaví

Rodné číslo	Rok narození	Měsíc narození	Den narození	Pohlaví
870412/xxxx	1987	4	12	muž
035708/xxxx	2003	7	8	žena
096224/xxxx	2009	12	24	žena

2) převod data na den v týdnu – *14.11.2019* -> *čtvrtek*

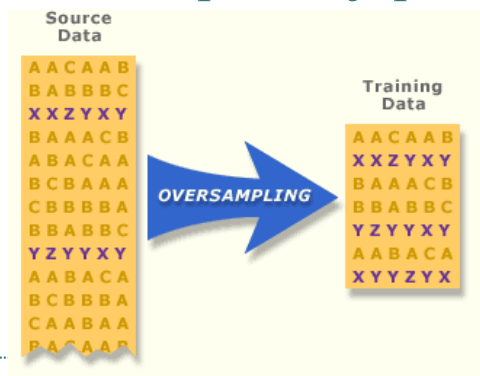
- Opět se tedy jedná o operaci, kdy je třeba úzce spolupracovat s expertem.
-

Příliš mnoho objektů

1. použít jen určitý vzorek (sample) vybraný z celých dat,

- náhodný výběr
- stratifikovaný výběr – ve vzorku je stejné rozdělení příkladů do tříd jako v celých datech
- „oversampling“ – ve vzorku se preferují příklady minoritní třídy

Příliš mnoho objektů

2. vytvořit více modelů na základě podmnožin objektů a modely poté zkombinovat
 3. rozdělit data do podmnožin a z každé podmnožiny vybrat pár ji reprezentujících znaků (průměr, směrodatná odchylka, atd.)
-

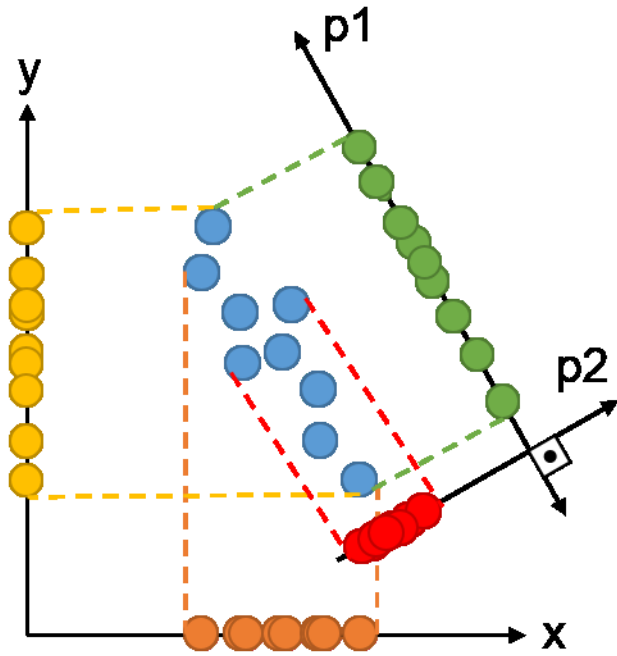
- *transformace* - z existujících atributů vytvoříme menší počet atributů nových (analýza hlavních komponent),
 - *selekce* - z existujících atributů vybereme jen ty nejdůležitější
-

Analýza hlavních komponent (*Principal Component Analysis, PCA*)

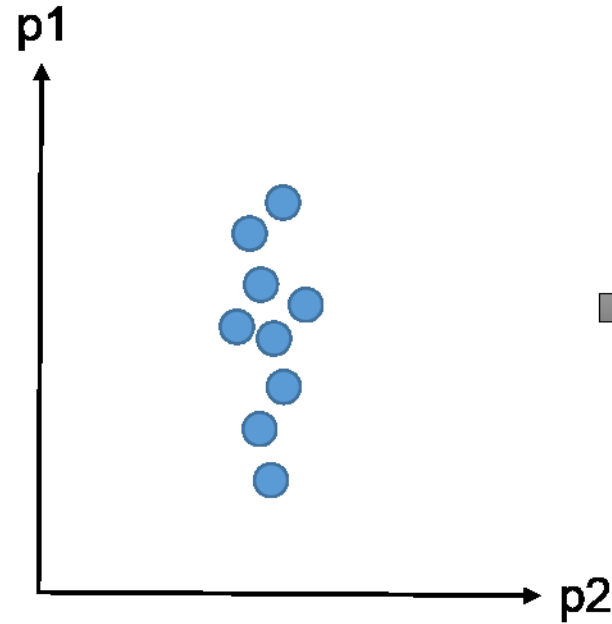

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ

Original Axes

Principal Axes

Reduced Axis

Analýza hlavních komponent (*Principal Component Analysis, PCA*)

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Professional Soccer (FIFA)

Blue are Defense players (DEF),
Red is Mid Field players (MID),
Orange is Forward players (FWD),
and Green is Goal Keepers (GK)

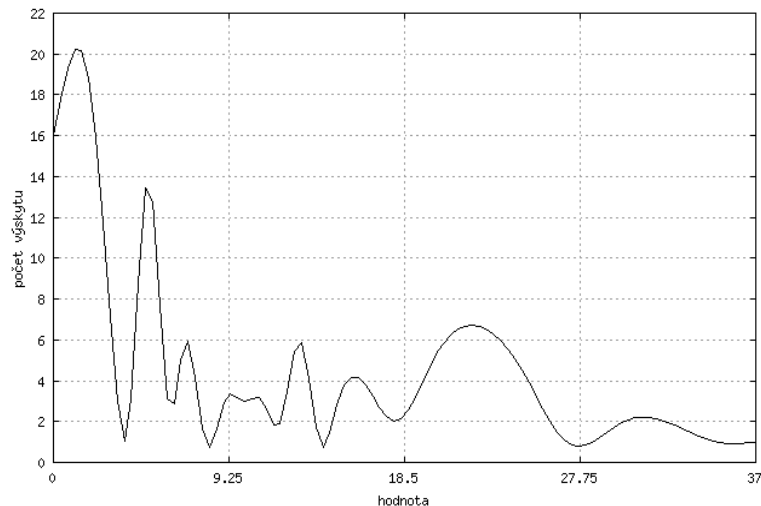
- nalezení atributů, které nejlépe přispějí ke klasifikaci objektů do tříd
 - *metoda filtru* – filter approach
 - *metoda obálky* – wrapper approach
-

Numerické atributy

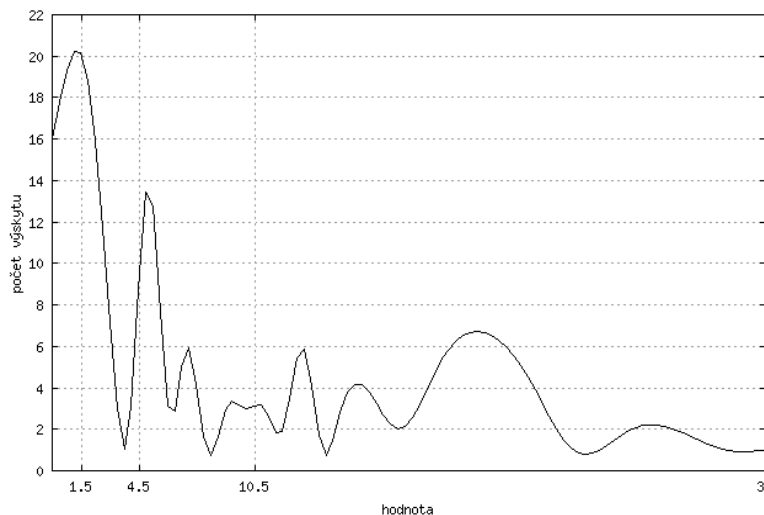

Cena akcie: z reálného čísla do množiny kategorií (velmi nízká, nízká, vysoká, velmi vysoká)

Ekvidistantní intervaly

Ekvifrekvenční intervaly

- kódování čísla (+ binarizace)
 - Chceme-li použít algoritmy, které používají numerické vstupy (např. neuronové sítě), musíme hodnoty kategoriálních atributů zakódovat pomocí čísel.
 - V případě binárních atributů (např. ano, ne) to mohou být např. hodnoty 0, 1 nebo $-1, 1$.
 - V případě ordinálních atributů (např. malý, střední, velký) to může být pořadové číslo hodnoty.
 - V případě nominálních atributů (Čech, Slovák, Němec) je potřeba vytvořit tolik atributů, kolik je kategorií, a pak binarizovat, např.
národnost = Slovák \rightarrow
národnost_Čech = 0, národnost_Slovák = 1, národnost_Němec = 0,
-

Ošetření chybějících hodnot

- 1) ignorovat objekt s nějakou chybějící hodnotou,
- 2) nahradit chybějící hodnotu novou hodnotou „nevím“,
- 3) nahradit chybějící hodnotu některou z existujících hodnot atributu a sice:

- a) nejčtenější hodnotou,
- b) proporcionálním podílem všech hodnot,
- c) libovolnou hodnotou,
- d) „predikovanou“ hodnotou

bank.sav [DataSet9] - IBM SPSS Statist

	educ	marit	start	jtype	whours	salary
1	.	2	07-May-2016	1	28.25	\$1,6
2	4	1	27-Oct-2026	1	.	\$1,7
3	5			1	22.75	\$1,5
4	1			.	27.25	\$1,9
5	3			1	.	\$1,3
6	6	2	08-Dec-2016	2	43.75	\$3.5

System missing values are indicated by dots.

Děkuji za pozornost

Některé snímky převzaty od:
prof. Ing. Petr Berka, CSc. berka@vse.cz